

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Anexa nr.6

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE*

**TITLUL : COMUNITĂȚILE UMANE DIN SILVOSTEPA
CARPATO-NIPREANĂ ÎN REȚEAU CONEXIUNILOR
REGIONALE ȘI SUPRA-REGIONALE DIN EPOCA
PREROMANĂ RECENTĂ A FIERULUI (SEC. II-I A. CHR.)**

Domeniul de abilitare: ***ISTORIE***

Autor: CS II dr. Vasile IARMULSCHI

*în cazul în care teza va fi redactată într-o limbă străină, textul în limba română va fi adaptat

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

CUPRINS

1. Comunitățile umane din silvostepa carpato-nipreană prin prisma arheologiei. Sinteza cariei științifice

1.1. Cărți publicate

1.1.1. *Conectivitate și mobilitate la est de Carpați în epoca preromană recentă a fierului (studiu în baza necropolei de la Borosești)*, Centrul Editorial al Universității Pedagogice "Ion Creangă", Chișinău 2025, ISBN 978-9975-48-321-6

1.1.2. *The Settlements of the Poienești-Lucașeuca Culture. Archaeological Study of Settlements in the Carpathian-Dniestr Region from the End of the 3rd to the 1st Century BC.*, Verlag Marie Leidorf, Rahden/Westf. 2020, ISBN 978-3-89646-529-0.

1.1.3. *Fibulae loquuntur. Mobilitate și conectivitate în Europa Centrală și de Est la răscruce de milenii (o istorie a circulației agrafelor în spațiul pruto-nistrean)*, Editura Bons Offices, Chișinău-Berlin 2025, ISBN 978-5-36241-685-0 (co-autor O. Munteanu).

1.1.4. *Die Chronologie der vorrömischen Eisen- und Römischen Kaiserzeit in Mittel- und Südosteuropa: Probleme und Perspektiven. Humboldt-Kolleg – Chronologie in den archäologischen Forschungen Chișinău, 08.-09. November 2018*, Editura Bons Offices, Chișinău-Berlin 2021, ISBN 978-9975-87-101-3 (co-autori E. Sava, A. Zanoci, M. Băț & O. Munteanu).

1.1.5. *Regional and Interregional Connections across Central and Southeastern Europe in the Pre-Roman Iron Age*, Plural: History. Culture. Society, vol. 13, nr. 1, 2025, Seria archaeologica IV, Centrul Editorial al Universității Pedagogice "Ion Creangă", Chisinau 2025 (co-autor Octavian Munteanu).

1.2. Principalele domenii de cercetare științifică, pe baza monografiilor și articolelor publicate

1.2.1. *Situri de habitat*

1.2.2. *Cronologia și periodizarea epocii preromane recente a fierului*

1.2.3. *„Importuri” elenistice și republicane târzii din mediul culturii Poienești-Lucașeuca*

1.2.4. *Conectivitate și mobilitate umană*

1.2.5. *„Haina îl face pe om”: veșmânt și identitate în epoca preromană recentă a fierului*

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

2. Planuri de dezvoltare a carierei

2.1. *Cercetarea științifică*

2.2. *Carierea didactică*

3. Bibliografie

Teza de abilitare este structurată în trei capitole, fiecare conținând un număr de sub capitole, conformându-se astfel legislației în vigoare. Primul capitol include o sinteză a principalelor rezultate ale carierei științifice și didactice, după conferirea titlului de doctor în arheologie în anul 2014 de către Academia de Științe a Moldovei. Cel de-al doilea capitol reprezintă planurile de dezvoltare a carierei academice și didactice, inclusiv principalele direcții de cercetare care vor fi dezvoltate în continuare și conexiunile acestora cu dezbaterile științifice internaționale curente. În sfârșit, ultimul capitol cuprinde bibliografia citată în lucrare.

1. Comunitățile umane din silvostepa carpato-nipreană prin prisma arheologiei. Sinteza carierei științifice

Selecția prezentată și rezumată în continuare din publicațiile mele (a se vedea lista publicațiilor anexată) se referă, în special, pe problemele legate de evoluția comunităților umane din silvostepa carpato-nipreană în epoca preromană recentă a fierului (sfârșitul sec. III – sec. I a. Chr.) și a conexiunilor regionale și supra-regionale ale acestora cu alte "etnii" și/sau grupuri culturale sincrone. Această problematică a fost mereu în centrul interesului meu științific. Alte contribuții (a se vedea lista completă a publicațiilor), se referă la alte aspecte ale La Tène-ului, dar și ale epocii romane, sunt menționate doar marginal în cadrul acestei analize.

1.1. Cărți publicate

De la finalizarea doctoratului și până la moment, am publicat cinci monografii, dintre care două ca singur autor, una în calitate de co-autor și două ca editor.

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Toate cărțile au fost bine primite de comunitatea academică, fiind recenzate favorabil atât de specialiștii din Europa de Sud-Est cât și Centrală. Dintre cele două cărți ca singur autor, cea intitulată *Conectivitate și mobilitate la est de Carpați în epoca preromană recentă a fierului (studiu în baza necropolei de la Borosești)*, reprezintă varianta îmbunătățită a tezei de doctorat, susținută în anul 2014 la Academia de Științe a Moldovei, intitulată *Migrația bastarnilor în silvostepa carpato-nistreană (în baza studiului necropolei de la Borosești)*. În rezultatul cercetărilor efectuate am reușit să oferim o imagine integrală a necropolei, întocmind un repertoriu complet al sitului în care s-au regăsit în detalii toate informațiile culese de autorul investigațiilor de la Borosești. Materialul arheologic recuperat, de rând cu ritul și obiceiurile funerare practicate de comunitatea înmormântată aici, ne-a oferit un important material analitic. Acesta ne-a oferit posibilitatea să venim cu soluții pentru mai multe dintre problemele identificate în cadrul analizei istoriografice, dintre care cronologia, originea și fenomenul mobilității umane și a conexiunilor supra-regionale în epoca preromană recentă a fierului.

Cea de a doua carte de autor, *The Settlements of the Poienești-Lucașeuca Culture. Archaeological Study of Settlements in the Carpathian-Dniestr Region from the End of the 3rd to the 1st Century BC*, reprezintă rezultatul cercetărilor desfășurate, în perioada anilor 2015-2017, în cadrul bursei post-doctorale acordate de către Fundația Alexandr von Humboldt la Institutul de Arheologie Preistorică al Universității Libere din Berlin. Monografia reprezintă o analiză detaliată a așezărilor culturii Poienești-Lucașeuca.

Cea de a treia monografie de autor, *Fibulae loquuntur. Mobilitate și conectivitate în Europa Centrală și de Est la răscruce de milenii (o istorie a circulației agrafelor în spațiul pruto-nistrean)* (co-autor Octavian Munteanu), reprezintă lucrare de analiză exhaustivă a fibulelor ce au circulat în spațiul pruto-nistrean în epoca preromană recentă-începutul celei romane (sfârșitul sec. III a. – începutul sec. I p. Chr.), contribuind la elucidarea problemelor de conectivitate și mobilitate umană într-o perioadă caracterizată prin transformări radicale în Europa de Sud-Est. În vizorul nostru a fost un ansamblu de 132 de fibule descoperite în 22 de situri arheologice din regiunea pruto-nistreană. Din punct de vedere al contextului din care provin descoperirile, se desprinde clar o preponderență a pieselor provenind din complexe funerare față de cele descoperite în siturile de habitat. Această distribuție reflectă, pe de o parte, gradul de cercetare arheologică diferit între situri funerare și cele de habitat, iar pe de altă parte, funcționalitatea specială a fibulelor ca elemente distinctive ale veșmântului.

Cele două cărți publicate în calitate de editor sunt rezultatul unor proiecte de cercetare, în care am participat, precum și a unor conferințe pe care le-am organizat.

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Astfel, volumul intitulat *Die Chronologie der vorrömischen Eisen- und Römischen Kaiserzeit in Mittel- und Südosteuropa: Probleme und Perspektiven. Humboldt-Kolleg – Chronologie in den archäologischen Forschungen Chișinău, 08.-09. November 2018*, cuprinde cea mai bună parte a lucrărilor prezentate în cadrul conferinței Humboldt-Kolleg. Tema centrală a acestui volum se referă la stabilirea cronologiei relative și absolute a epocii fierului și romane din *barbaricum*-ul european. În special se pune accent pentru aprecierea noilor perspective de analiză și sincronizare a schemelor cronologice din Europa Centrală cu cele din Europa de Sud-Est.

Cel de-al doilea volum editat, intitulat *Regional and Interregional Connections across Central and Southeastern Europe in the Pre-Roman Iron Age*, cuprinde cea mai bună parte a lucrărilor prezentate în cadrul colocviului organizat în cadrul proiectului *Ausgrabung der Siedlung der Poieniști-Lucașeuca von Ivancea-sub Pădure* finanțat de DFG. Contribuțiile se referă la diverse aspecte legate impactul pe care mobilitatea individuală sau colectivă l-a avut asupra dinamicilor sociale comunitare, a modului de organizare a habitatului și teritoriului, a rețelelor de comunicație și schimb în Europa Centrală și de Est în epoca La Tène.

1.2. Principalele domenii de cercetare științifică, pe baza monografiilor și articolelor publicate

1.2.1. Situri de habitat

Primul grup de articole/lucrări inclus în această lucrare are ca temă siturile de habitat de epocă preromană recentă a fierului din silvostepa carpato-nipreană. Investigațiile arheologice, realizate până în prezent, au permis documentarea mai mult de 420 de situri așezări atribuite culturilor Poieniști-Lucașeuca și Zarubincy. Caracterul vieții economice ale comunităților umane ce au locuit la sfârșitul mileniului I a.Chr în silvostepa carpato-nistreană a fost strâns legată, de altfel ca și pentru alte perioade, de particularitățile mediului geografic al regiunii. Purtătorii culturii Poieniști-Lucașeuca au practicat, cel mai probabil, o economie bazată pe producția agricolă, cu cele două ramuri fundamentale ale acesteia – cultivarea plantelor și creșterea animalelor – care era îmbinată cu alte îndeletniciri gospodărești cum ar fi olăritul, țesutul, prelucrarea lemnului și a metalului etc.

1.2.2. Cronologia și periodizarea epocii preromane recente a fierului

Cel de-al doilea grup de articole inclus în această lucrare are ca temă centrală cronologia și periodizarea epocii La Tène târziu din silvostepa carpato-nipreană. Deși sunt cunoscute de mai mult de 8 decenii, încadrarea cronologică și delimitarea fazelor de evoluție a culturilor Poieniști-Lucașeuca și Zarubincy încă se discută destul de intens în literatura de specialitate.

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Potrivit opiniei noastre, în cadrul culturii Poienești-Lucașeuca pot fi desprinse patru faze, care pot fi sincronizate cu LT C1b (I grupă); LT C2 (II-a); LT D1 (III-a); LT D2 (IV-a). Prin urmare, limitele cronologice a acestei trebuie plasate între sfârșitul sec. III până la ultimul sfert al sec. I a. Chr.

În ceea ce privește cronologia și periodizarea culturii Zarubincy, considerăm că aceasta s-a format la începutul sec. II a. Chr., iar data finală am fixat-o la sfârșitul epocii augusteice, ceea ce în cronologia absolută corespunde primului deceniu al sec. I p. Chr.

1.2.3. *"Importuri" elenistice și republicane târzii în mediul culturii Poienești-Lucașeuca*

Cel de-al treilea grup de lucrări se referă la așa-numitele importuri elenistice și republicane târzii din mediul culturii Poienești-Lucașeuca, descoperiri care, pe lângă accesoriile vestimentare, constituie cele mai relevante artefacte pentru încadrarea cronologică și periodizarea culturii. Potrivit opiniei noastre, asemenea "importuri" au ajuns la est de Carpați prin deiferite căi – relații comerciale, "jafuri", cadouri etc.

1.2.4. *Conectivitate și mobilitate umană*

Cel de-al patrulea grup de articole inclus în această lucrare are ca temă conectivitatea și mobilitatea umană din silvostepa carpato-nipreană la sfârșitul mileniului I a. Chr. Mobilitatea indivizilor, grupurilor și societăților este un fenomen care nu se limitează doar la așa-numita perioadă a migrațiilor popoarelor, ci însoțește omenirea de la începuturi. Un astfel de tablou poate fi sesizat în silvostepa carpato-nipreană în epoca preromană recentă a fierului, unde poate fi urmărită o mobilitate umană, atât de grup cât și individuală, și o conectivitate cu alte regiuni ale *barbaricum*-ului european. Printre categoriile de piese ce reflectă un asemenea fenomen pot fi evidențiate – accesoriile vestimentare, unele forme ceramice cât și anumite categorii de unelte și piese de uz casnic.

1.2.5. *„Haina îl face pe om”: veșmânt și identitate în epoca preromană recentă a fierului*

Cel de-al cincilea grup de articole inclus în această lucrare are ca temă veșmântul și identitatea în epoca preromană recentă a fierului. "Haina îl face pe om" – acest proverb este la fel de valabil în prezent ca și pentru societățile pre-și protoistorice. Pe lângă funcția pur practică de a acoperi și proteja corpul, haina are și o componentă socială și poate transmite informații relevante despre persoana care o poartă „Costumul/îmbrăcămintea”, cu alte cuvinte, are o semnificație de bază în caracteristica imaginii personale și colective.

După cum s-a mai subliniat în literatura de specialitate, "costumul" este un indicator al unui grup social, o trăsătură de identificare. Identitățile caracterizează toate grupurile sociale. Respectiv, analiza veșmântului și a identităților grupurilor de populație pot evidenția obiceiurile specifice vârstei, sexului, a statutului social în evoluția lor temporală.

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Un alt aspect pe care l-am discutat în cadrul acestui subiect se referă la veșmântul de tip peplos (gr. Πέπλος, lat. peplum). *Peplos*-ul, reprezenta un veșmânt feminin grecesc ce a apărut încă în epoca arhaică, dar a fost la modă în Europa până în Antichitatea. Acest veșmânt reprezintă o țesătură groasă, de regulă, de lână, de formă dreptunghiulară, care învăluia întregul corp. Partea superioară era răsfrântă în afară peste piept, mijloc și, uneori, peste șolduri. Respectiv, *peplos*-ul constituia o soluție vestimentară adecvată și pentru comunitățile umane din regiunile mai reci ale vechiului continent. Inventarele funerare din necropolele Poieniști-Lucașeuca și Zarubincy oferă informații consistente pentru exemplificare veșmântului de tip *peplos* în silvostepa carpato-nipreană în epoca preromană recentă a fierului.

2. Planuri de dezvoltare a carierei

Planurile de dezvoltare a carierei în continuare includ două paliere complementare: cercetarea științifică (incluzând și cercetările de teren) și pregătirea studenților și coordonarea tezelor de master și doctorat a tinerilor cercetători.

2.1. Cercetarea științifică

În ceea ce privește cercetarea științifică, planurile mele de dezvoltare a carierei includ continuarea și extinderea proiectelor aflate în desfășurare, concomitent cu dezvoltarea altora noi, care să valorifice experiența și rezultatele științifice deja obținute, precum și realizarea unor noi colocvii și conferințe științifice. Prin urmare, aceste planuri includ:

- Continuarea investigațiilor arheologice interdisciplinare, de o echipă mixtă moldo-germană-poloneză, în așezarea de epocă preromană recentă a fierului de la Ivancea sub Pădure pentru clarificarea unor aspecte importante cu privire la geneza, cronologia, evoluția culturii Poieniști-Lucașeuca precum și a conexiunilor acestor comunități cu Europa Centrală;
- Amplificarea investigațiilor arheologice interdisciplinare, de o echipă mixtă româno-moldo-germană, în necropola de epoca romană de la Cașunca (r. Florești, R. Moldova) pentru clarificarea unor probleme importante cu privire la realitățile culturale din regiunea est-carpatică în sec II-III p. Chr. cum ar fi: conectivitatea, identitatea și acculturația;
- Dezvoltarea unui proiect arheologic internațional (româno-moldo-germano-polonez), având drept scop conexiunea pe axa Marea Baltică- Marea Neagra din epoca preromană recentă a fierului până la începutul epocii migrațiilor (sec. II a. – începutul sec. V p. Chr.);
- Dezvoltarea unor parteneriate de cercetare cu instituții academice din alte țări – Norvegia (Universitatea din Oslo), Danemarca (universitățile de la Copenhaga și Aarhus), Germania (Universitatea Liberă Berlin, Leiza Institut Mainz), Polonia (universitățile din Poznan, Varșovia

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

și Lublin) etc. – în vederea integrării rezultatelor științifice obținute în marile dezbateri științifice internaționale din domeniu;

- Organizarea unor sesiuni și conferințe științifice pe teme conexe epocii La Tène și romane din Europa Centrală și de Sud-Est.

2.2. *Cariera didactică*

În ceea ce privește cariera didactică îmi propun următoarele:

- Continuarea colaborării didactice cu Institutul de Arheologie a Universității Libere Berlin și Universitatea de Stat din Moldova pentru pregătirea de viitori specialiști în arheologie și științe conexe la nivel de licență și master;

- Continuarea și amplificarea pregătirii docotranzilor de la Facultatea de Arheologie a Universității Adam Mickiewicz Poznan;

- În calitate de potențial coordonator de doctorate, am competențele necesare pentru următoarele domenii: arheologia celei de-a doua epoci a fierului, arheologia epocii romane, arheologia funerară, mobilitatea și identitatea umană etc;

- Pe termen mediu, organizarea unei echipe mixte de cercetare arheologică interdisciplinară, compusă din tineri cercetători, de la Institutul de Arheologie și Istoria Artei al Academiei Române filiala Cluj-Napoca, Universitatea Liberă Berlin, Leiza Institut Mainz, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Adam Mickiewicz Poznan și Universitatea Marie Curie-Sklodowska Lublin.